

ТЕНДЕНЦІЇ ПРОГНОЗУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Немчук П.В., науковий співробітник,
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8660-8911>

Соціальне прогнозування це логічна конкретизація соціального передбачення. Початок сучасного соціального прогнозування покладено наприкінці 1940-х років. Д. Бернал [1], Н. Вінер [2], коли були зроблені спроби розробки концепцій науково-технологічної та інформаційної революцій, а також відкрито ефект використання пошукових та нормативних прогнозів в управлінні соціальними процесами.

У 1960-х роках. спостерігався збільшення кількості прогнозів – наукових, технічних, соціально-економічних, демографічних, та інших сферах, що супроводжувався інтенсивною розробкою методики прогнозування такими видатними вченими як Г. Тейл, Б. де Жувенель, Д. Белл, Е. Янг.

До кінця 1960-х років застосування методології прогнозування глобальних процесів виявило безперспективність науково-технічного прогресу в існуючих формах, наявність протиріччя між ним та соціальними аспектами розвитку. Велику роль в цій суперечності відіграв Римський клуб, який розпочав свою діяльність у 1968 р. Вже в доповіді Межі зростання 1972 р. було вказано зростання якісних змін та неминучість всесвітніх катастроф, які є результатом забруднення довкілля, виснаження природних ресурсів, наслідків демографічного вибуху в країнах, що розвиваються.

До початку 1980 років. прогнози дедалі більше стали зміщуватися для пошуку певних контурів, у працях Е. Тоффлера, [3] Е. Шумахера [4] обґрунтовувалися способи вирішення сучасних глобальних проблем. Цей характер прогнозів має функціональний або комплексний характер при аналізі будь-якого об'єкту, процесу чи явища. Залежно від прогнозованих природних чи технічних об'єктів (землетруси, урагани, пожежі, та інші катаклізми) ці можливості можуть бути близькими до нульових, оскільки ніякі теоретичні знання чи управлінські рішення нездатні попередити конкретну ситуацію, всі ці прогнози обмежується передбаченням і рекомендаціями мінімізувати наслідки.

У прогнозованих соціальних об'єктів інтенсивність взаємозв'язку між передбаченнями може бути настільки високою, що ймовірно зміна передбаченого стану шляхом вжитих певних дій на основі управлінських рішень

Процедура прогнозування загалом складається з наступних етапів.

1. Попередньо постановка прогнозна ситуації: визначення об'єкта, предмета, проблеми, мети, завдань, структури, робочих гіпотез, часу заснування та попередження прогнозу, методів дослідження.

2. Побудова базової моделі об'єкта:

а) виявлення тенденції динаміки об'єкта, визначення точок зростання та спаду у попередньому розвитку об'єкта, уточнення параметрів проблем, формулювання альтернативних варіантів.

б) побудова моделі прогнозу, визначення дії зовнішніх факторів, їх характеру та кореляційних зв'язків.

3. Пошукова розробка параметрів базової моделі як визначення можливих варіантів розвитку прогнозованого об'єкта на основі виявлених тенденцій.

При цьому досліджуються:

а) динаміка об'єкта, під впливом структурних зрушень та взаємодій профільних факторів;

б) екстраполяція з урахуванням факторів зовнішнього середовища об'єкта;

в) ймовірнісний тренд з урахуванням впливу всіх можливих факторів, альтернатив майбутньої динаміки об'єкта – від оптимістичних до песимістичних, причому жоден з варіантів не потрібно ігнорувати заздалегідь.

4. Нормативна розробка параметрів базової моделі: визначення можливих шляхів вирішення проблем, виявлених прогнозом. Що дає кілька значень можливого розвитку за заданими критеріями, визначаються шляхи та засоби впливу чи подавання, що забезпечують його рух у бажаному напрямку.

5. Верифікація одержаних даних: проведення оцінки; вироблення рекомендацій для використання під час обґрунтування проектів, програм, планів, поточних управлінських рішень.

Серед методів прогнозування склалося історично так, що першим є метод екстраполяцій.

За такого підходу здійснюється вибір оптимального виду функцій (облік часу, умов тощо).

Однак у соціальному прогнозуванні можливості екстраполяції обмежені, оскільки багато соціальних процесів розвиваються за кривими, близькими до логічної функції. До цього моменту процес повільно наростає, потім настає період бурхливого розвитку, який завершується етапом насичення. Після цього процес знову стабілізується.

Однак у моделюванні є і пробні моменти які, зумовлені недостатньою точністю при прогнозі, на тривалий період. Отже, соціальне прогнозування – це виявлення варіантів розвитку та вибір більш логічного та оптимального варіанту, виходячи з ресурсів, часу, робота з альтернативами та глибокий аналіз ступенів ймовірності, варіантності рішень та інших факторів здатних забезпечити їх реалізацію.

Література:

1. Norbert Wiener Cybernetics or control and communication in the animal and the machine. M.I.T. Press Cambridge, Massachusetts 1965. P. 223.
2. John Desmond Bernal Science in History. Watts 1969. P. 1328.
3. Тоффлер Е. Нова парадигма влади. Знання, багатство й сила / Перекладач: Наталка Бордукова. Харків : Акта. 2007. С. 688.
4. Ernst Friedrich Schumacher The will to believe, and other essays in popular philosophy, James, William, 1842-1910 New York [etc.] Longmans, Green, and Co., 1897.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Нетудихата К.А., кандидат економічних наук, доцент,
Чорноморський національний університет
ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

Попенюк М.М., здобувач другого (магістерського) рівня ВО,
Вінницький соціально-економічний інститут
університету «Україна», м. Вінниця, Україна

Досягнення збалансованості грошового потоку на підприємстві стає актуальним саме в той час, коли воно, розширюючи свою діяльність, вступає у нові проекти, кожен з яких надає суттєвий вплив на загальний розмір ризику надходжень. Адже, зайве швидкий розвиток може призвести до кризи так само, як і негативні фактори.